

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

จากการที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงอาสาสมัครคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม บทบาทในการควบคุมสังคมนั้น เห็นได้ว่าสังคมในปัจจุบันที่ขาดระเบียบวินัย มีปัญหาสังคม จากภัยของอาชญากรรม และปัญหาสังคมอื่น ๆ อีกหลายเหตุหลายประการด้วยกันนั้น ก่อให้เกิดการคุกคามความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทำลายระบบ เศรษฐกิจ ความมั่นคงของประเทศชาติ และทำลายความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม และบ้านเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการศึกษาในบทบาทเฉพาะของอาสาสมัครคุมประพฤติ ของกระทรวงยุติธรรม ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ในการควบคุมสังคมได้อย่างไร และ ควรจะทำอย่างไร เพื่อให้การควบคุมสังคมประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพได้อย่างไรบ้าง

1. สังคมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงจากสังคมเครือญาติไปสู่สังคมแบบเป็นทางการ ตามแบบอุตสาหกรรม คนในสังคมยังขาดการเรียนรู้ การปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่แปร เปลี่ยน ไปอย่างรวดเร็วได้ทัน ปัญหาสังคมต่าง ๆ มากมาย จึงได้เกิดขึ้นทั้งปัญหาในการ ก่อเหตุร้าย ก่ออาชญากรรม ลวนแต่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติอันเป็นปทัสถาน สังคมทั้งสิ้น และนับวันปัญหาต่าง ๆ เช่น อคคีภัย การจลาจล การกระทำความผิดของเด็ก และเยาวชน จะมีมากขึ้น ลำพังเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างเดียวโดยลำพังย่อมไม่เพียงพอการ แก้ไขปัญหาดังกล่าว ปัญหาและสาเหตุแห่งความวุ่นวายในสังคมนั้นเกิดขึ้นมาได้อย่างไร และการแก้ไขควรจะทำอย่างไร การควบคุมสังคมให้สอดคล้องกับหลักการทั้งในส่วนของรัฐ และของประชาชนควยการนำความร่วมมือของประชาชน และอาสาสมัครคุมประพฤติ กระตุ้น เตือนสำนึกให้เกิดการร่วมมือร่วมใจต่อส่วนรวมในการควบคุมสังคมอย่างจริงจังยิ่งใหญ่มากขึ้นแล้ว สังคมก็จะได้รับประโยชน์จากการควบคุมสังคมโดยที่ประชาชนจะอยู่ร่วมกันอย่างสุขสงบ เรียบร้อยอย่างแท้จริง

2. ในความหมายของสังคมแล้วนั้นย่อมหมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ต่อกัน มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่เป็นแบบอย่างเฉพาะในลักษณะเดียวกัน และอาจรวมกันเป็นระบบสังคม (Social System) มีสัมพันธ์ภาพทางสังคม (Social Relationship) ต่อกัน เมื่ออยู่รวมกันมากขึ้นการต้องการแก่งแย่งแข่งขันเอาตัวเขาเปรียบต่อกัน ฝ่าฝืนไว้ระเบียบนั้นทำให้สังคมยุ่งยากเกิดการขัดกันในบทบาท พฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากหลักปฏิบัติปกติ กระทบถึงการอยู่ในสังคมร่วมกันกับผู้อื่น การควบคุมสังคม (Social Control) จะเป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบของสังคม (Social Organization) เพื่อให้ความต้องการหรือแบบแผนของการปฏิบัติให้อยู่ในระเบียบ การควบคุมสังคม (Social Control) คือ กรรมวิธีหรือกระบวนการ (Processes) ที่แสดงออกในรูปของกลไกต่าง ๆ ที่สมาชิกสังคมใช้ป้องกันพฤติกรรมที่ผิดสังคมหรือเบี่ยงเบนจากปกติ (Deviancy) ซึ่งการควบคุมสังคมนั้นแบ่งออกเป็น การควบคุมแบบเป็นทางการ (Formal) ที่ใช้วิธีปฏิบัติของสมาชิกของกลุ่มตามแบบแผนของทางราชการที่จัดระบบหน่วยปฏิบัติงาน และมาตรฐานในการทำงาน และแบบไม่เป็นทางการ (Informal) อาศัยขนบธรรมเนียมความเชื่อ ซึ่งได้รับการอบรมสั่งสอนมานานแล้ว เป็นพฤติกรรมแสดงออกในการควบคุม

วิธีการควบคุมอาจเป็นทั้งเชิงบวก (Positive) และเชิงลบ (Negative) ด้วยการให้รางวัลและการลงโทษ โดยกลวิธีหรือกลไกในการควบคุมสังคมด้วยกลไกทางวัฒนธรรม (Cultural Strategies) มีที่สัดฐานที่กำหนดหรือวางแนวทางไว้ให้ปฏิบัติแล้ว หลายประการด้วยกัน และมีสภาพบังคับ (Sanctions) เป็นการลงโทษแก่บุคคล ไม่ปฏิบัติตามที่สัดฐาน และเป็นรางวัลแก่ผู้ปฏิบัติตาม

หลักในการควบคุมสังคม (Social Control) เป็นการวางข้อกำหนด กฎระเบียบไว้ให้สมาชิกทราบเป็นที่ยึดมั่น (Norms) แล้วว่าสิ่งใดให้คงไว้ และสิ่งใดให้กระทำซึ่งเบี่ยงออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ก็ได้แก่ วิถีประชา (Folkways) จารีตหรือกฎศีลธรรม (Mores) และกฎหมาย (Laws) ซึ่งเป็นหลักให้คนในสังคมปฏิบัติตาม เพื่อความเรียบร้อยในสังคมและผู้มีหน้าที่ควบคุมสังคมคือ รัฐและประชาชนทุกคน

3. อาสาสมัครคุมประพฤติกระทรวงยุติธรรม คือ ประชาชนธรรมดาที่ได้รับการคัดเลือก และแต่งตั้งให้เข้ารับการอบรมตามเนื้อหาหลักสูตรของกระทรวงยุติธรรม โดยมุ่งหมายให้เป็น ผู้ช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติ โดยเป็นการนำภาครัฐ และประชาชนในส่วนกลางเข้ามาเป็นการ ควบคุมแบบทางการ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมสังคมให้ขยายกว้างขวาง มากที่สุด

อาสาสมัครคุมประพฤติทำหน้าที่ในการคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 อันเป็นการบังคับใช้ตามกฎหมายที่กำหนดไว้ชัดเจน และเป็นปทัสฐานอย่างหนึ่ง อาสาสมัครจึงได้ ทำหน้าที่ในการควบคุมสังคมด้วย

อาสาสมัครคุมประพฤติกระทรวงยุติธรรม ในฐานะประชาชนที่ได้รับการยอมรับหรือ เป็นผู้นำในชุมชนควยเขาใจ และรับปัญหาของสังคมนั้น ได้ดีกว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงสามารถ ควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการได้อีกบทบาทหนึ่งด้วย ดังนั้น จึงควร เป็นผู้กระตุ้นเตือนสำนึกให้คน ทุกคนในชุมชนร่วมมือกันควบคุมตนเอง และควบคุมสังคมด้วย ดังนั้นหลักสูตรการอบรมของอาสาสมัคร จึงควรเพิ่มเนื้อหาในด้านหลักการควบคุมสังคมหลักการด้านสังคมวิทยา เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการ เป็นผู้นำ ชีวชน กระตุ้นเตือนคนในสังคมให้ร่วมมือกันควบคุม และในขณะเดียวกันก็ต้องการ อบรมเสริมหลักสูตรด้านศีลธรรมจริยธรรมด้วย เพื่อการเผยแพร่และเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม

อาสาสมัครคุมประพฤติในต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ มีข้อแตกต่างกับของไทย กล่าวคือ จะรวมการแก้ไขฟื้นฟูกระทำผิดในการคุมประพฤติเป็นงานอยู่ในหน่วยงานเดียวกัน และมีอาสาสมัครหลายประเภท เช่น สิงคโปร์ รวมทั้งมีจำนวนมาก บทบาทหน้าที่จึงเป็นการควบคุม สังคมได้มากกว่าของไทยประกอบความเข้มแข็งของกลุ่มองค์กรเอกชนต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุน ร่วมมือและช่วยเหลือทั้งการเงินและการอื่น ๆ ก่อตั้งเป็นกลุ่มอาสาสมัครอันเป็นกลุ่มสังคมควบคุม สังคมแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพดียิ่ง ซึ่งไทยควรส่งเสริมอาสาสมัครให้มากขึ้น เพื่อบทบาทในการควบคุมสังคมจะได้ผลมากยิ่งขึ้น

4. จากการที่อาสาสมัครคุมประพฤติเป็นผู้ช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติในงานคุมประพฤติและการควบคุมสังคมตามที่กล่าวมาแล้วนั้น แต่เนื่องจากลำพังเพียงพนักงานของรัฐไม่เพียงพอและการเข้าถึงชุมชนสังคมนั้นในการที่จะควบคุมสังคมไม่อาจทำได้ทั่วถึง ในฐานะที่พนักงานคุมประพฤติเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้วิธีการควบคุมแบบอย่างเป็นทางการและยังนำอาสาสมัครคุมประพฤติมาเพื่อเสริมการควบคุมในแบบวิธีการที่เป็นทางการแล้ว ยังไม่เพียงพอ อาสาสมัครคุมประพฤติจะต้องเป็นผู้นำหน้าที่มีบทบาทในการควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการ และกระตุ้นเตือนให้สมาชิกสังคมต่างควบคุมตนเองด้วย หากการควบคุมตนเองได้ผลอย่างจริงจังแล้ว การควบคุมสังคมด้วยการลงโทษก็จะไม่ต้องทำหน้าที่เลย

อาสาสมัครคุมประพฤติในบทบาทที่ควรทำหน้าที่กระตุ้นประชาชนหรือสมาชิกสังคมให้ประพฤติปฏิบัติตามปทัสถานที่ได้วางไว้แล้ว ไม่ฝ่าฝืนหรือละเมิดปทัสถานสังคม โดยการทำให้เป็นตัวอย่างให้เห็นชัดเจนด้วย เช่น การเข้าร่วมพิธีกรรม ถวายทาน รวบรวมงานประเพณี เคารพครุฑในชนบทธรรมเนียม แนะนำช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของคนในสังคม เชิญชวนให้ทำบุญ รวบรวมงานประเพณี จัดการรวมกลุ่มของสมาชิกในรูปของกิจกรรม นันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม คนตรี กีฬา ศาสนา อาสาสมัครคุมประพฤติเข้าร่วมมีบทบาทกระตุ้นเตือนด้วยการอบรมปลูกฝังให้เกิดการควบคุมตนเอง ควบคุมสังคม ร่วมมือร่วมใจที่จะหลอหลอมให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามแนวทางของสังคมยอมรับปฏิบัติตาม และหากปทัสถานในสังคมนั้นในเรื่องนั้น ๆ ยังไม่มีหรือบกพร่องอยู่ก็สามารถที่จะช่วยวางแนวทาง ปรัชญาหรือร่วมกันกำหนดหรือสร้างขึ้นให้เป็นปทัสถานของสังคมนั้นให้เกิดขึ้น และเข้มแข็งขึ้นได้ เช่น อาจจะทำมาฆบูชา ในห้องคัมภีร์ งดสูบบุหรี่ ถวายทานวันพระ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อความเรียบร้อยสงบสุขของสังคมนั้นในอันที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

บทบาทของอาสาสมัครคุมประพฤติที่มีเพิ่มมากขึ้น ในการควบคุมสังคมด้วยนั้น จึงควรต้องส่งเสริมบทบาทหลักสู่ราชการอบรมให้อาสาสมัครมากขึ้นด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ทำหน้าที่ได้อย่างเข้มแข็งและคึกคัก เช่น ญี่ปุ่นและสิงคโปร์ รวมถึงการส่งเสริมเอกชนเข้าร่วมมือกับรัฐ ในการก่อตั้งสมาคมต่าง ๆ ในอันที่จะควบคุมสังคมให้เรียบร้อยอย่างทั่วถึงและขยายขอบเขตอย่างกว้างขวางด้วยจึงจะทำให้ได้ผลอย่างจริงจัง

ขอเสนอแนะ

ตามที่ได้ศึกษาวิจัยการควบคุมสังคมกับบทบาทของอาสาสมัครคุมประพฤติมาแล้วนั้น ผู้ศึกษาขอเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการควบคุมสังคมให้ได้อย่างจริงจังดังนี้

1. ควรเลือกภาวะผู้นำชุมชน ในการคัดเลือกอาสาสมัครคุมประพฤติควรเชิญชวน คัดเลือกผู้เป็นผู้นำในชุมชนหรือมีเกียรติเป็นที่ยอมรับนับถือ และเป็นผู้มีลักษณะเป็นผู้นำในชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพแท้จริง เพื่อทำหน้าที่กระตุ้นเตือนสำนึกของชุมชน ชักนำและเป็นแบบอย่างที่ดี ในการควบคุมตนเอง และควบคุมสังคมให้ได้อย่างแท้จริง

2. ควรจัดให้อาสาสมัครคุมประพฤติเข้าร่วมมือช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติ มากขึ้นในครอบคลุมทั่วถึงในทุก ๆ จังหวัด ทั้งนี้เพื่อการควบคุมสังคมอย่างเป็นทางการ จะให้มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ทั้งการควบคุมสอดส่องในหลักการคุมประพฤติที่ยอมรับกันแล้วว่าเป็นการควบคุมสังคมด้วย

3. ควรเพิ่มเนื้อหาหลักสูตรในการอบรมให้อาสาสมัครคุมประพฤติเรียนรู้ถึง การควบคุมสังคม การกระตุ้นเตือนการชักนำ และทำงานเป็นตัวอย่างแก่ประชาชนในชุมชนนั้น ๆ เพื่อนำความรู้ที่ได้ทั้งในศีลธรรม จริยธรรม อบรมสั่งสอนและปลุกฝังให้ชุมชนสังคมนั้น ๆ ยอมรับปทัสถานสังคมและปฏิบัติตามปทัสถานนั้น ๆ ด้วย

4. ส่งเสริมให้อาสาสมัครคุมประพฤติรู้จักการจัดการรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรม ในการรวมคนในสังคม โดยมีสิ่งจูงใจ เช่น งานรื่นเริง ศิลปะ วัฒนธรรม คนตรี กีฬา นันทนาการ อันเป็นการชักชวนอย่างหนึ่ง เพื่อหันหน้าเข้าหาและร่วมมือในกิจการอื่น ๆ ทั่วไป และถ่ายทอดให้ร่วมมือกันในการควบคุมตนเองและควบคุมสังคม หรือจะปรึกษาหารือเพื่อวาง นโยบายปทัสถานใดในสังคมนั้นก็จะทำได้ง่ายขึ้น รัฐควรช่วยสนับสนุนค่านางประมาณด้วย

5. รัฐควรจัดวางแนวทาง นโยบายให้อาสาสมัครคุมประพฤติรับรู้การควบคุมตนเอง การควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการ โดยชุมชนควบคุมสังคมกันเองนั้น ประสานงานกับการควบคุม แบบเป็นทางการ โดยเจ้าหน้าที่รัฐหรือองค์กร เอกชนให้ร่วมมือกันเพื่อการควบคุมแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ส่งเสริมและสนับสนุนกันประสิทธิภาพในการควบคุมสังคมก็จะได้ผลมากขึ้น ทั้งนี้อาสาสมัครคุมประพฤติจะเป็นผู้มีบทบาทเชื่อมโยง และประสานงานได้ทั้ง 2 ระบบ

6. ควรให้อาสาสมัครคุมประพฤติมีบทบาทร่วมในการควบคุมสังคมกับคณะกรรมการที่มีหน้าที่ในการควบคุมแบบเป็นทางการ ซึ่งอาสาสมัครคุมประพฤติจะเป็นผู้ร่วมวางแผนกำหนดนโยบายแนวทางและปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายในการควบคุมสังคมได้อย่างแท้จริง

7. ให้อาสาสมัครคุมประพฤติมีบทบาทในการกระตุ้นจิตสำนึกของสมาชิกสังคมในอันที่จะควบคุมตนเอง และควบคุมสังคมให้เกิดความร่วมมือร่วมใจยอมรับและปฏิบัติตามปทัสถานของสังคม รวมถึงกระตุ้นให้ทุก ๆ คน ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในแนวทางการถูกต้องของสังคมไม่เบี่ยงเบนหรือผิดสังคมนิยมสั่งสอนและปลูกฝังค่านิยมทัศนคติที่เหมาะสมแก่สังคมนั้น ๆ จะทำให้สังคมมีระเบียบสมาชิกมีความพึงพอใจ และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

8. ควรรับรองสถานภาพของอาสาสมัครคุมประพฤติในกฎหมายพระราชบัญญัติวิชาชีพดำเนินการคุมประพฤติ ตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 และกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานโดยวิที่มีหน้าที่ในการช่วยสืบเสาะสอดส่อง และควบคุมสังคมด้วยโดยระบุอำนาจหน้าที่ในการควบคุมสังคมไว้ในกฎหมายเฉพาะสำหรับอาสาสมัครคุมประพฤติ และแก้ไขกำหนดชื่ออาสาสมัครคุมประพฤติให้เป็นผู้ช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติในพระราชบัญญัติวิชาชีพดำเนินการคุมความประพฤติ ตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 ให้ชัดเจน เพื่อครอบคลุมบทบาทในการควบคุมสังคมให้มากขึ้น รวมถึงกำหนดให้มีมาตรการในการควบคุมสังคมไว้เพื่อการปฏิบัติตามกฎหมายจะเอื้ออำนวยให้การควบคุมสังคมปฏิบัติได้ โดยมีการรับรองและคุ้มครอง จูงใจให้เกียรติยศความภาคภูมิใจแก่อาสาสมัครคุมประพฤติ

ขอเสนอแนะตามบทสรุปข้างต้นนี้ ผู้เขียนหวังว่าจะอำนวยความสะดวกให้นักกฎหมายและประชาชนได้ร่วมมือกันพิจารณาแก้ไขให้เป็นประโยชน์ต่อการควบคุมสังคมสืบไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย